

'Transitie' of 'Niets is ooit, alles wordt'.

Vier fotografen uit Charlois, Janine Schrijver, Marga van den Meijdenberg, Sjoerd Willemstein en Miaden Suknovic werden door Jannie Hommes uitgenodigd het overgangsproces, het veranderingsproces waar Charlois zich momenteel in bevindt te visualiseren.

De titel van de tentoonstelling, **Transitie**, lijkt te refereren aan een typisch Rotterdams verschijnsel: het voortdurend veranderen, het constant sleutelen aan de stad.

Het deed Bob den Uyl eens in een artikel voorspellen dat als Rotterdam in 2040 voltooid zal zijn dit precies een week zal duren. "Daarna wordt alles weer opgebroken."

Natuurlijk, alleen dode steden zijn ooit af. Elke zich zelf respecterende stad is aan een continu proces van ontwikkeling en verandering onderhevig, maar voor Rotterdam geldt dit wel in hevige mate.

Ik zelf ken de stad niet anders dan in "transitie". Op weg van het ene stadium naar het andere.

Na het herstel van de vernielde haven dat absolute voorrang kreeg na de oorlog - de economie had ook toen al de hoogste prioriteit - volgden een decennia lange wederopbouw, de stadsvernieuwing in de jaren zeventig en tachtig en de herstructurering die momenteel in veel Rotterdamse wijken plaatsvindt.

Belangrijk en absoluut noodzakelijk uiteraard, maar het maakt het wel extra moeilijk om je als bewoner bij een buurt, een wijk verbonden te blijven voelen. Vooral ook omdat de stad niet alleen fysiek, maar ook in sociaal, cultureel en economisch opzicht sterk is veranderd.

Dikwijls wordt dit als een probleem geformuleerd maar het biedt ook onverwachte kansen.

Het heeft Charlois bijvoorbeeld een bijzondere dynamiek gegeven die in de omgeving van de oude kern de laatste jaren manifest wordt door het grote aantal kunstenaars dat zich in dit gebied heeft gevestigd en de vele culturele activiteiten die worden ondernomen.

Galerie Hommes neemt binnen dat geheel van nieuwe creatieve energie een eigen plaats in.

Naast een presentatie ruimte die zich richt op jonge, debuterende, internationale kunstenaars is het een ontmoetingsplaats voor kunstenaars en bewoners.

Kenmerkend voor de galerie is dat in het tentoonstellingsprogramma regelmatig maatschappelijk kwesties aan de orde komen en er een intensieve wisselwerking is tussen de wijk (Oud) Charlois, de bewoners en de kunstproducenten.

De tentoonstelling **Transitie** is een significant voorbeeld van de maatschappelijke relevantie die Hommes nastreeft.

De expositie liet vier fotografen zien die het onderwerp transitie op verschillende manieren interpreteerden.

De dynamiek waar het begrip voor staat, lijkt in eerste instantie niets met fotografie van doen te hebben. Want, is er iets statischer dan een foto? Met een druk op de knop wordt de werkelijkheid van een honderdste van een seconde vastgelegd in een momentopname die voor de eeuwigheid bevroren is.

Transitie gaat toch over beweging, verandering en overgangsprocessen?

Het interessante van de tentoonstelling vond ik dat op verschillende niveaus aan de orde komt dat in de fotografie juist door de tijd een dimensie wordt aangereikt met een ongekende dynamiek.

Foto's krijgen door de tijd heen nieuwe, nog onbekende betekenis lagen omdat de wereld, Rotterdam en Charlois veranderen, samen met onze manier van kijken, onze ideeën, associaties en dromen zo u wilt.

Nooit bevroede nieuwe kwaliteiten voegen zich schijnbaar vanzelf in de loop van jaren aan foto's toe. Gedachten en ideeën over hoe het toen was en hoe het is geworden. Als bewijs van een herinnering of uit nostalgie. En soms ook als een nieuwe interpretatie van een kunstwerk.

Persoonlijk vind ik die stille verandering in de waardering van een foto die door de jaren heen plaatsvindt een van de meest fascinerend aspecten van de fotografie.

Van een foto zeg je eigenlijk nooit dat ie is gedateerd. Behalve misschien bij zogenaamde 'Kunstfotografie'.

Met de fotografie is het eigenlijk net als met de transitie van de stad. Om met een oude Griekse wijsgeer te spreken: "Niets is ooit, alles wordt".²

Het tijdsaspect dat onlosmakelijk met transitie en de fotografie samenhangt wordt door Galerie Hommes nog eens extra benadrukt door de tentoonstelling uit twee afleveringen te laten bestaan.

Juli 2010 was deel één te zien, het tweede deel volgt over drie jaar in 2013.

Van de aan de tentoonstelling deelnemende fotografen was voor Miaden Suknovic 'de verstreken tijd' ook het hoofdonderwerp van de foto's die hij liet zien.

Tien jaar geleden fotografeerde hij, analoog en in zwart / wit, vier mede studenten aan de AKI in Enschede: Nina Boas, Jasper Niens, Giesepe Licari en Bojan Orlic.

Ze spelen nu alle vier een rol in het kunst en cultuur leven van Charlois. In die hoedanigheid portretteerde Miaden Suknovic ze opnieuw, analoog en in zwart / wit.

Op deze wijze verpersoonlijkt Miaden met zijn serie foto's een transitie proces op menselijke schaal. Hij geeft hiermee dit toch tamelijk abstracte begrip een menselijke maat hetgeen tevens een van de uitgangspunten is van zijn werk.

De mens speelt ook in de foto's die Marga van der Meijdenberg in de tentoonstelling presenteerde de hoofdrol.

Zij volgde een maand lang intensief de mensen die in het sloopblok aan de Verboomstraat in Charlois bivakkeerden. De twee bewoners die weigerden te verhuizen en die ook niet op de foto wilden, de Polen die in het leegstaande pand trokken en de daklozen die van slooppand naar slooppand trekken voor een tijdelijk onderdak.

De herstructurering werd door haar vastgelegd in een buitengewoon bewogen reportage over mensen aan de zelfkant van het bestaan die worden aangetrokken door de mogelijkheden die het transformatieproces hen biedt waar Charlois zich in bevindt.

Sjoerd Willemstein benaderde de transitie van Rotterdam Zuid, van Charlois uit een geheel andere invalshoek.

Hij voer al fotograferend met de Spido over de Maas en legde de haven en Charlois vast vanaf de rivier. De skyline met schoorstenen die in de toekomst niet meer zullen roken, de veranderde functies van bedrijven als de RDM, de SS-Rotterdam en het verdwijnen van de AVR. De opkomst van een nieuwe economie is nu al zo af en toe op de foto's zichtbaar en zal over drie jaar wellicht beeld bepalend zijn voor dit deel van Rotterdam.

Het selecteren en kiezen is voor Janine Schrijver een buitengewoon belangrijk aspect van haar fotografie. Ze heeft een groot aantal publicaties, opdrachten en tentoonstellingen op haar naam staan. Ze onderzoekt al enige jaren met haar fotografie de inrichting van de openbare ruimte. In Rotterdam van Pendrecht tot Ommoord, Europese Parken (Stories from the City) in Berlijn, Londen, Antwerpen, Barcelona, Amsterdam, Rotterdam en ook Rotterdam-Zuid.

"Over Zuid raken we maar niet uitgepraat", zegt ze zelf op haar website.

Voor de tentoonstelling Transitie maakte ze, wat je misschien het beste kan omschrijven als een beeldessay van het herstructureringsproces waarin Charlois zich bevindt.

De openbare ruimte waarin de hekken, het hekwerk dominant zichtbaar is en als het ware de herstructurering symboliseert. Over het gras van omhekte sportveldjes is kunstgras gelegd. De transitie van de wijk is weergegeven in avondfoto's waarop mensen lijken weggevlucht.

Het zijn indringende beelden die een bepaalde onrust en onveiligheid oproepen.

Meer in het algemeen gesteld, bleek uit de tentoonstelling weer eens, dat goede fotografie geen objectief weergeven van een werkelijkheid is. De visie en de keuzes die de fotograaf bij de selectie van hun foto's maken is doorslaggevend voor hetgeen we uiteindelijk te zien krijgen en welke emoties daarmee worden opgeroepen.

In de tentoonstelling Transitie kwam dit op vier zeer verschillende manieren aan de orde. Het is met name dit persoonlijke aspect dat me buitengewoon nieuwsgierig maakt naar het vervolg over drie jaar.

Hoe ontwikkelen de deelnemende fotografen zich in die periode in relatie tot het onderwerp. En natuurlijk ook, wat is er dan van Charlois geworden!

Hans Walgenbach
29 mei 2010